

KÜÇÜK

MENDERES.

T İ R E H A L K E V İ

*Türk Tarih Cemiyeti
Reisliğine
Ankara*

YIL : 2

SAYI : 11

1 Mart

1942

İçindekiler

Ne anlıyorum.

Tire ekonomisi üstünde

Tire hakkında yazılanlar

Görürüm «şir»

Abdüllâtif ibni Melek

Bölüştük «nesir»

Arıcılık

Türküler

Başımızdan geçenler

a - Ruhların dansı

b - Bir tabanca meselesi

Aya dair maniler

Fiat ve devlet

Efem «şir»

Çamlıbel «şir»

Karanfile dair maniler

Rüştü Ülken

Rüştü Ülken

Ulvi Yelken

N. Nafiz Edgüer

Faik Şişik

Muammer Dülger

Cemil Öder

Z. Hanhan

K. M.

N. N. Edgüer

İbrahim Aker

Bedia Okan

Ekrem Özelmas

Hikmet Balı

Z. Hanhan

N. N. Edgüer

KÜÇÜK MENDERES

KONUŞMA:

NE ANLIYORUM?

"Halkevi,, tabirinden ne anlıyorum? 19 Şubat 1942, bana bu soruyu ilham etti. Bazı donelere dayanarak verdiğim mânayı buraya sığdırmak mümkün değil. Bir kaç satırlık bir krokide çizgilendirebileceğim hulâsa şudur:

Halkevi, Her bir Türklük çağının yarattığı kültür merkezidir. Başka ve kısa bir söyleyişle: Halkevi, halkın kültür evidir.

Her millet iktisadî buhran zamanları geçirebilir. Netekim biz de geçirmekteyiz. Böyle devirler geçirmemiş milletler yoktur. Demek ki her millet evvelce elinde bulunan veya başka milletlerde görülen maddî servetten mahrumiyete katlanabilir. Fakat hiç bir millet, geçici olarak bile, kültür servetinden vazgeçemez. Bir milletin büyüklüğü maddî servetiyle ölçülemez. Bu büyüklük kültürde ifadesini bulur.

Türk inkılabı, yalnız Avrupa emperyalizmi ile ihtilâfımızın siyasî ve iktisadî tarihinden değil, aynı zamanda imparatorluk düzeni içindeki çeşitli mücadelelerimizden doğmuş bir kültür davasıdır.

Bunun içindir ki; bizim inkılabımız Türk yurduna bir çok kıymetler getirmiş ve bir yığın eski kıymetleri birer müstehase hline sokmuştur. İnkılabın getirdiği ve göçerdiği kıymetleri anlamak için hukukta, ekonomide, dilde, tarihte, bütün kültür müesseselerimizde meydana gelen değişimleri gözönüne getirmek kâfidir.

İşte Halkevlerinin başlıca vazifesi, bence, bu yeni kıymetleri halkın ruhuna sindirmek, kafaları ve gönülleri inkılâb

— Halkevlerinin yıldönümü münasebetiyle —
adına fethetmek ve git gide birer halk üniversitesi derecesine yükselmektir.

Yeni rejimimizin yeni kıymetleri, büyük sarsıntılara, ıstıraplara maruz kalmış Türk milletinin eski hasretleridir. Biz bu hasretleri bugün hem siyasî bir parti programı, hem de hukukî bir garanti halinde ifade lenmiş görüyoruz. Teşkilâtı esasiye kanunumuzun ikinci maddesi -son tadilden sonra - şu şekli almıştır: "Türkiye devleti Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Lâayık ve İnkılâpçidir.,, Böyle bir hükümün ifade ettiği manâ açıktır. Türk devleti faaliyetinin siyasî mihverleri ikinci madde ile hukukî bir kıymet ve mer'iyet kazanmış oluyor. Bütün teşkilât bu altı ana prensibin filen tahakkuku gayesi için işliyor. Bunlar, aynı merkezden kalkıp muhtelif altı istikamete ayrılan huzmeler halinde bütün millî hayatımızı kucaklamış bulunuyor.

Türk ruhunu işleyen, onu genç inkılabımızın kıymetler âleminde kaynaştıran Halkevleri elbette büyük hedeflere kavuşmak güreşine girişmiş, kültür tarihinde çok şerfli bir yer tutmuş olacaktır.

Tire Halkevi, üzerine düşen işleri tamamen başarmış olmak iddiasında değildir. Fakat bu gayeye yaklaşmak yolunda ve zorundadır. Unutmayalım ki: Halkı, şu inkılâb dinamizmi içinde, daima ileriye götürmeğe, hiç olmazsa yürüyen ve tabii tekâmülünü doldurmağa çalışan bir cemiyetteki kadar inkişaf yoluna sokmağa çalışmak hepimiz için kutsal bir borçtur.

Rüştü Üiken
Tire kaymakamı

Tire Ekonomisi üstünde

Tire ekonomisine hayat veren kendirin verimini ve değerini arttırmak, ayrı ayrı iki faaliyet sahasıdır. Fakat her iki faaliyetin bir kelime ile ve tek ifadesi, istih-saldir. Hükûmetin bugün millî bir dava halinde ele aldığı ziraî seferberlik plânında varılacak hedef de bu mânada istih-salden başka birşey değildir. Zira bu iki esas tahakkuk ettirilmedikçe bütün faaliyetler ekonomik olmahtan çıkar. Faydasız ve değersiz bir şeyin istih-saline ekonomide istih-sal denmez. Böyle bir yerde ekonomik faaliyet yoktur.

Onun içindir ki; Küçük Mendresin serseri ve derbeder akışı yalnız kemmi bakımından değil, aynı zamanda keyfî bakım-dan da üstünde ısrarla durulacak bir mev-zudur. Havuzlama sisteminin ıslahı ve rasyonel bir hale getirilmesi bir çok maddî zararlar önlenmiş olacağı gibi kendirlerin millenerek ve çamurlanarak kararması yüzüden düşük kalitede istih-sal edilen elya-fın (mahlıçların) değeri de yükselecektir.

Kendir istih-salinin kabil olan en iyi şekilde tanzimi için - metodsuz olarak yani sırf teamül ile istih-sali idare sisteminin zıddına - vakit ve enerjiye şuurla tasarruf etmek, rasyonalizasyonun gayesine götüren ehemmiyetli ve emniyetli bir yoldur. Ancak, diğer ziraat branşlarında olduğu gibi, kendir ziraatında da teknik rasyonalizasyonun hududu, sanayidekine nazaran, daha dardır. Ziraî makinaların tam randımanlı kullanılması, büyücek ve toplu bir işletmeyi ve aynı zamanda istih-salin ihtisaslaş-tırılmasını istilzam eder. Zira ancak bu

sayede makinaların iş kabasitesi tamamen istismar edilebilir. Halbuki Tire bölgesinde bu dediğimiz şartlar tahakkuk etmiş bulunmamaktadır. Ferdî toprak mülkiyeti-nin inkısam tarzı, kâfi derecede geniş ve ihtisaslaşmaya müsait değildir. Arazi şehir halkı arasında umumiyetle bir ailenin iştirakine yetismeyecek kadar ufak parçalara (cüce mülkiyet halinde) dağılmıştır. Bu ufak toprak sahipleri, yalnız kendi toprak-larıyla geçinemedikleri için ziraî meşguli-yetleri içinde veya dışında başka işler ara-yıp bulmaktadırlar. Bununla beraber toprağın darlığı, kıymetini meşru görüleme-yecek bir seviyeye yükseltmiş ve yalnız mahdud bir zümrenin faydalanacağı toprak inhisarcılığını doğurmuş değildir.

Köylardek ekim sahası da köylüyü şehir ve kasabalara göçüp iş aramak zarure-tinden kurtarmış, fakat küçük işletme had-dini aşmamıştır.

Bu itibarla toprak ne kadar feyizli ve bereketli olursa olsun, kuvvetli bir iç pi-yasa ne deerce değişmez rantabilite şart-ları meydana getirirse getirsin kendir istih-salinin en iyi surette tanzimini hedef alan teşkilâta ihtiyaç vardır.

Burada kalemimizin ucuyla lüzumlu gördüğümüz bir parantez açıyoruz:

Biz, bütün kudretimizle bol ve çeşitli istih-sal siyasetine bağlanmağa mecburuz. Fakat bugünkü dünya şartları, her şeyden önce ve her şeyden ziyade hububat istih-salini emretmektedir. Çünkü halk ve or-dunun birinci plânda buna ihtiyacı vardır. Bu sebeptendir ki; son günlerde Tirede

TIRE HAKKINDA Muhtelif eserlerde hörülen yazılar

Evliya Çelebiye göre Tire:

Ve ekse serapa nilgün kurşum örtülü-dür. Yayladan bu şehre nazar olunsa gûya Halep şehri gibi kurşunlu bir şehri bendedir. Ve kal'a misal metanet üzre mebni bir kârgir binayı metin sekiz kub-beli bir bezazistanı ve ezbümlü resası nil-gün ile mestur bir bezazistandır. Ve canibi erbaasında çar babı hadidi metinler ile metanet bulmuştur. İçinde cümle anka ba-zirgânların kânları ve dükkânlarıdır. Ve ziri zeminlerinde medfun olan mali hazain tüccarânın hanlarıdır. Ve mahbub huddam-ları canı cinanlardır. Ve cümle mevcudat namevcut olmadan beridir. Amma uzun çarşusu gayet müzeyyen suku sultanîdir. Ve cümle tariki âmların üstad mühendis satranc nakşi tarh idüb vaz'ı esası bu üs-lûb üzre tezyin olunmuştur. Ve serapa pak ve beyaz taş ile mefruş kaldırımıdır. Her sabah tathir idüb gerdü keduretden bir zerre gibardan nişan kalmaz pak rahı rast-

buğday, arpa gibi hububat ekili tarlalarını bozarak tütüne tahsis etmek isteyen bazı kimselere karşı amansız bir mücadele açıl-mıştır. Herkese - usulü dairesinde - duyuru-lmuş olduğu gibi bu gibiler kanunî takibe tâbi tutulmuşlardır ve şiddetle ce-zalandırılacaklardır. Böyle bir durum kar-şısında mahalî hükûmet, elbette seyirci ve kayıtsız kalamazdı. Çünkü bütün bir ticaret mevzuudur. Kârlıdır ve hükûmetin himayeai de tabiidir. Ancak mevzu fertle-rin kazancından evvel bir devlet ve vatan

lardır. Ve cemii esvıkları şimale eniş aşağı vaki olub fevkinden aşağı nazar etsen gûya bu rahlar icre âdem deryası telâtumu derya gibi temevvüc idüb izdihamı beni ademden omuz omuzu sökmez pür gulgule Tirdir. Hususa hafta pazarı günleri âkil olan temaşayı pazara varmamak gerek. Zira ol pazarda âdem dilâzar olub zar iar olur ta bu mertebe izdiham çarşuları var-dır. Ve bu şehrin kible canibindeki hane-leri yedi bayır ve dere ve depe üzre vaki olmuş havadar evlerdir. Ve birbiri üzre kat ender kat hadikalı büyütu ra'nalardır kim serapa revzenleri şarka ve şimal ca-nibinde Tire sahrasına nazır havadar dil-küşa büyütlardır. Ve bu şehrin âbı havası-nın letafetinden mahbub ve mahbubesi nerm ram olub al tebkânî elması yanaklı ve lâilgün kiraz dudaklı hüsnü cernalde ve lûtfü itidalde olub kelimatları mevzun ve dişleri dürrü meknun ve meralî ve gazalî

mevzuudur. Dava, millî kudret ve mukave-metimizi artırma davasıdır. Devlet ve mil-lelçe üzerinde büyük bir titizlikle çalışma-ğa mecbur olduğumuz bu mevzuda müs-amanın yeri yoktur. Memleketimizde yal-nız kazanmak hırsının hüküm sürmesine mesuliyet mevkiinde bulunanlar asla müs-aade edemezler. Bunu bütün vatandaşların bilmesi lâzımdır (Devamı var)

RÜŞTİ ÜLKEN

Tire kaymakamı

gözlü ve şirin sözlü ve münevver yüzlü ve keysuyi müşkbarların tarumar kılub bir cihetde uşşakı muahaze idüb kendülere akındırılar. Gayetülgayet peripeyker ve melek manzar güler cemallıgaribdest âdem leri vardır çoğu ehli ırz ulu bazirgânlardır. Ve cümle ahalisi çuka ferace ve kontoş giyerler vasatülhal olanlar muhayyer ve Tire alacası giyerler Ve askerî taifesi ve uleması ve ağınyası gayet çoktur Ve zenaneleri ferace ve beyaz çarizar bürinürler. Ve bu şehrin mekûlât ve meşrubat sanayi-atının memduhatından ve hasıl olan kâlâyı metaindan meşhuru evvelâ Tire peşgiri ve abdest makramaları ve hamam havluları ve

Tire şehrinin etrafında olan mesiregâhları beyan ider

Evvelâ cümleden Süleyman Hanın nazargâhı ve âşıkânın teferrücgâhı Balpınarı çerâgâhı balâda mevsufdur. Amma midhatinde zeban kasır olmağla evsafı ihtisar üzre terkim olundu. Zira vasıfdan müberra bir gülistanı ra'na zemindir Ve şehrin fevkinda su uçurumu nam mahal dahi vacibüsseyir bir mesiregâhı ibretnümandır kim arazii mamurede öyle bir temaşgâh yoktur. Bir minarei balâkd gûhu bisütunvar yalçın kayalardan nehri azim pertab idüb aşağıda havuz icre dolar bu havuz dahi yedi kudret ile halk olunmuş bir havzu azîmdir. Etrafında uşşakan şâd handan olub kûşe kûşe sohbet iderler. Amma nehri hayatın saikasında (şahikasında) safa etmiyenler niçe kûşede sayedar selsebiller vardır anda zevk iderler Ve bu havzu kebirin canibi erbaasındaki kayalarda günagün sernigün dirahhtler hasıl olub Tuba nahli gibi şahları zemine saye salmışdır. Asla zemine güneş tesir etmez azim koyahdır Cümle erbabı safa anda zevk ve

alacaları ve yasdıkları meşhurdur Ve mekûlâtından tergomlek üzümü ve beyaz ekmeği ve tennur gerdeği ve kebapı ve günagün buzlu vişne hoşabı ve beyaz kirazı rub'u meskûnda yoktur. Ve kestanesi ve çöreği ve tavuk böreği yiyenin tendürüst olur yüreği. Ve sevahil şehri olmak ile limon ve turuncu ve narı ve inciri ve servi dirahhtı çok olur ve bir kaç yerde seramed hurmaları var amma mahsul vermez. Ve habbülaziz dahi hasıl olur Ve yaz kış sebzevatı eksik değildir. Gerçi sevahil diridir amma ensesindeki dağda kestane ve kızılçık ve muşmula ve üvez hasıl olur acib diyardır. Elhasıl yük bağlanur ve yük çözülür ganimet bender şehri azîmdir.

safa iderler, Gûya Safa ve Merve vadileridir Ve bir mesiregâh dahi bademiyyedir. Cümle ehli hiref anda teferrüc iderler Ve bir mesiregâh dahi Şeyh Cemii gayet meddi basarlı ve çınarı azimli yerdur. Ve mesiregâhı Arabpınarı ve teferrücgâhı Namazgâh velhasıl bu şehrin âyân eşrafları nakli üzre bîdürüd ve bîminnet âyende ve revendeye salâ mesiregâhı bîmennet üç yüz altmış iremezatülîmad misilli teferrücgâhlarımız vadur deyu garralanırlar Ve hakkaki vardır. Lâfü güzaf değildir. Amma her birinin medhinde lisan kasırdır ve kalemler kâsırdır. Ancak bu kadar tahrir etdik Ve bu şehir icre cümle yetmiş ehli tarik tekyesidir. Cümlesinden ulu dergâh(h) şehir kıblesi canibinde gûhistan icre Arabpınarı tekyesi şehre ve sahraya nazır ci hannüma bir âsitanei ra'nadır. Şeyhi İbrahim Efendi hazretleridir kim şerefi sohbetleri ile müşerref olub destebusları ile şerefyab olub duai hayırların aldık ve bir gice mihman olub tevhid tezkiri sultanı-

Görürüm

Nahit Nafiz Edgüer

Harmanda türküsun, ıfık baharda,
Dağlın saçların tel tel rüzgârda,
Rengini Bozdağ'dan taşan pınarda,
Boyunu bir ince daldâ görürüm.

Değeli sineme bu sevgi oku
Sensin düşlerimin en geniş ufku.
Çekilince nemli gözümde uyku
Kendimi bir ıssız çölde görürüm.

Gülüşün içimde en derin hâzır.
Bakışın kış günü yeşeren yazdır.
Edgüer adını anan bir sazdır,
Seni mızrap gibi telde görürüm..

ler eyleyüb sabaha dek can sohbetleri eyledik. Ulu âsitanedir. Âyende ve revendeye nimeti mebzuldür. Ve evkafı gayet çoktur. Hattâ tekyenin ensesindeki dağlar ve bağlar cümle bu tekyenindir. Desti fukara ile hasıl olmuştur kim kırk güne âbdar üzümü olur Ve hâlâ tekyede iki yüzden mütecaviz fukaralar âmadedirler Ve matbahı keykâvüsünden nimeti bîimtinanın tenavül idüb Ya Rezzak ve Ya Mün'im es-

masına meşgullerdir. Ve sair kura ve kasabatlarda dahi yirmi binden mütecaviz müridi feridi vardır. Bursada medfun kutbu âfâk Hazreti Üftade Efendi halifelerindendir kim tariki halvetidir. Bu şeyh İbrahim dahi ol tariktendir. Ve bu tekye kurbinde bir cami ve yetmiş seksen müteehhil fakirhaneleri ve bağ gülistanları ve murgzar lâleizar feryadı hezar nalesinden uşşak bîzar olduğu bir âsitanei ibretnümadır. Ve nice tekyeler dahi vardır Amma bu kadarla iktifa etdik.

TİRE BİLGİNLERİ

II

Abdüllâtif İbni Melek

FAİK ŞİŞİKOĞLU

Baş tarafı Onuncu sayıda

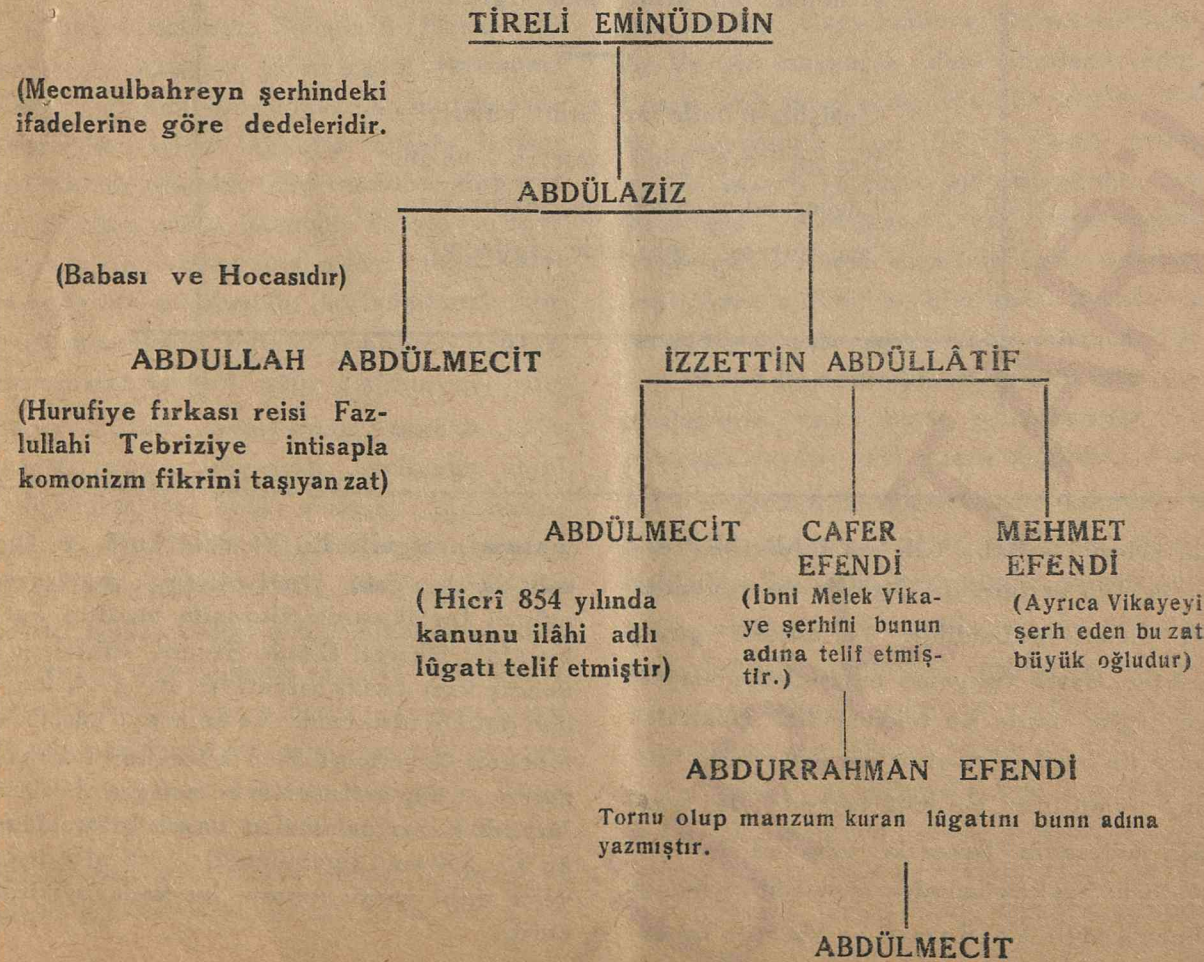
Abdüllâtif efendinin İbni Melek adı ile iştiharına sebep olarak Tirede şöyle bir efsane hikâye edilmektedir.

Abdüllâtif efendinin babası Abdülaziz efendi Hicaza giderken eşi hamile imiş. yavrusunu Tanrının sıyanetine emanet edip gitmiş. Tireye dönüşünde ailesinin az evvel

öldüğünü duymuş. Yavrusunu sormuş, onun da anası karnında defnedildiğini söylemişler. Bunun üzerine;

— Ben evlâdımı Tanrıya ısmarlamıştım diyerek kabri açtırmış. Abdüllâtif efendiyi annesinin memesini emer bir halde bulmuş. bu sebeple kendisine İbni Melek adı verilmiş.

İbni Melek'in nesebi aşağıdaki cetvelde gösterilmiştir:

İbni Melek'in eserleri:

Abdüllâtif efendi zamanından önce derlenip kültür ve irfan sahasına çıkarılan eserlerden isimlerinin başında M harfini taşıyan kitapları şerh ve izah etmeği kendileri için bir meslek tutmuşlar ve şu eserleri şerh ve telif etmişlerdir:

1 — Hadisi Siha olarak şehiri âfak olan ve ilmi hadiste sıhhat ve kıymeti ikinci derecede kabul edilen ve 261 hicri yılında ölen imam Ebülhasen Müslimibni Haccacı Güşeyrinin sahihi Müslimi iki cilt üzerine şerheylemiştir. Kendi elile yazdığı nusha 2 nci Selimin Tire hâkimliği zamanında yaptırdığı darülkura kütüphanesinde bulunuyordu. Bu eserin 1332 yılındaki Tire büyük yangınında yandığını teessürle söyletim.

2 — İlmi hadisde eser yazan ve 650 de ölen İmam Radiyüddin Hasanibnü Muhammedi Saganî'nin Meşariku envarü nebeviye min sıhahil ahbaril Mustafaviye nam eserlerini Mebarikülezhâr fi şerhi Meşarikil-envar namile şerheylemiştir.

3 — İlmi usulü fıkıhtan eser yazan ve hicrî 710 da ölen Hafizüddin Nesebî lâkabını taşıyan İmam Ebülberekât Abdullah bin Ahmed'in menarül-Envar nam eserlerini şerheylemiştir. Müellifin kendi el yazısı ile nushası Tire Necip paşa kütüphanesindedir.

4 — Furuğu Hanefiyeden eser yazan ve 694 de ölen ve İbni Saati lâkabını alan

Muzafferüddini Ahmet bin Aliyül-Bağdadinin Mecmeul-bahrâyn nam eserlerini şerhi.

5 — Furuğu Hanefiyeden eser yazan ve 747 de ölen Sadrı şeria lâkabını alan Abdullah bin Mesut'un Vikayetül-rivaye fi mesaililhidaye nam eserlerini Gafer adındaki oğlunu okuttukları zaman onun namına şerhetmiştir.

6 — Furuğu Hanefiyeden hicrî 373 de ölen Ebülleysi Semerkandî'nin Mukaddime-tül-fıkıhiye nam eserlerini şerhi.

7 — Furuğu Hanefiyeden Ebubekir Razinin Tuhfetül-Mülük nam eserlerini şerhi.

8 — Elfazı Kuraniyenin lûkatlarını nesen tercüme ederek yazdığı bir lûgat

9 — Oğlunun oğlu Abdurrahman adına yazdığı manzum bir Kuran lûgatı.

10 — Ruhiyata ait bir eser.

11 — Avcılık ve ahkâmına dair Minyetüs sayyadin adındaki eseri.

1082 yılında Tireye gelen Evliya Çelebi İbni Melek'in yüzlerce telif ve tasnifi olduğunu bildirmekte ise de Tirenin geçirdiği muhtelif istilâlar ve yangınlar ve ez-cümle Hadaikuşşekayik dam eserin bildir-digine göre Abdüllâtif Efendinin kendi hayatta iken evinin yanması dolayısıyla bu eserlerden ancak yukarıda sayılanlar bilin-mektedir. Aslen Türk oğlu Türk olan ve Türk-İslâm alemine çok kıymetli hizmet-lerde bulunan bu zat ile ne kadar övünsek yine azdır.

BİTTİ

Bölüşük

Muammer Dülger

Gönüller sevgiyle doluydu.

Işıklı sularda ürpertiler vardır fakat yürüyen, hazır ordunun süngülerindeki şavk; bütün bir ülkeyi ülkeyi, ülkeler dolusunu süsler.

Dağ başları dumanlı, yaylalar güvemlidir; ılgıt ılgıt esen yeller kekikli..

Gönülcüğüm, bizim oğlan, nicesin?

— Ak elleri elvan elvan kınalı, mor cevresi oyalı da bir gözleri sürmeli..

Yaylalar bezenmişti.

Ruhlarımızın gölge verdiği bucaklarda her goncada bir gönül gizlidir. Biz bu illerin dal budaklarındaki gülümsemeler altında yol aldık; gâhi çiğdem, gâhi sümbül, gâhi nergis, lâleler kottuk. Bucakları, çiğdemleri, serenleri sümbülleri bölüştük.

Ve biz, bizim illerin kız kızanları, esin-tilerde harman savdık, güzellerle bizim ha-

vaları çağırdık; tezenede ılgım ılgım bu top-
rağın türküleri tellendi... Güzelleri, döven-
leri, cerenleri, gönülleri bölüştük.

Sevgiler doludur.

Gönülle bir olduk; çevrelerden, sürme-
lerden geçtik; gönülden süzülenler sevgi-
mize, sevgiler gönlümüze doldu ve biz
çevreler dolusu bölüştük.

Yayladan yaylaya, kışlada kışlayamadı-
gımız çağlar gözler nemlendi ve mor çev-
reler ıslandı.

Çevreler, sürmeler doludur.

Yadellere şahan saldık; yol boyu yürü-
dük, beller aşık, şu dağların ötesine var-
dık... Olanları bölüştük.

Güzeller nicesin, deli gönül, nicesin?..

— Konup göçtük; mor sümbüllü yay-
laları, Mehmedinen kışlaları bölüştük!

..... Bölüşük

Tirede arıcılığın bugünkü durumu

Gördüklerim ve sorup öğrendiklerime göre Tiredeki arıcılığın bugünkü durumu-
nu iki kelime ile en kesin olarak şöyle an-
latabilirim: Henz iptidaî bir haldedir. Bütün kovanlar sepetten ibarettir. Tirede arı-
cılık çok verimli olabilir. Bu geriliğin muhtelif sebepleri vardır. En başta fennî kovanların henüz muhitte görülüp fayda-
larının tecrübeler neticesinde görülmemiş olması gelir. Bu hususta yapılan ufak bir teşebbüs bilgisizlik yüzünden ilerlememiştir. Köylere verilen bir kaç fennî kovan köylü tarafından kullanılamamıştır. Bu kovanlar aynı zamanda mod le uygun değillerdi. Elime geçirdiğim bu kovanlardan birisi üzerinde yaptığım incelemelerden bunu anlamış bulunuyorum. Usulsüz, hesapsız yapılacak fennî kovanın sepetten hiç bir farkı yoktur. Kullanılan bütün ölçülerin bir manâsı vardır.

Diğer bir sebep de köylüye, çiftçiye fennî arıcılık tatbikatının gösterilmemiş olmasıdır.

Çünkü bu tş bilgi işidir. Her şeyi yalnız tecrübe ile halletmek kabil değildir. Uzun tecrübeler bize vakit kahettirir. Edilmiş tecrübelerden istifade etmek, onları birer kere tekrar etmek fennî çalışan bir arıcı olmağa kâfidir. Tire arıcılarından bir tanesinin arıcılık hakkında yazılmış bir tek kitap sahifesini okuduğunu zanuetmiyorum. Halbuki herkesin istifade edeceği kadar açık bir lisanla yazılmış arıcılık kitapları vardır. Meselâ:

Otaz sene süren uzun bir tecrübeden sonra doktor Fut Ali Örsan (Asrî Arıcılık)

isminde çok değerli bir eser vücade getirmiştir. Bu kitap İktisat Vekâleti istatistik ve neşriyat müdürlüğü tarafından 1931 yılında İstanbul sanayi nefise matbaasında basılmıştır. Kitabın basımı da bilgisi kadar değerlidir. 182 büyük sahife 117 kılışesi vardır. Müellif kitabının ilk sahifelerinde arıların ziraatı olan faydalarını elle tutulup gözle görülecek kadar açık saymıştır. Akan bir ifade ile yazılan kitabın resimleri de çok nefistir. Yine aynı müllifin pratik arıcılık namındaki bir eserini İstanbul İnkılâp kitapevi 1941 yılında basmıştır bu da diğeri gibi kıymetlidir. Doktorun bu yolda mamlekete daha faydaheserler vereceği anlaşılıyor. Yakında (Arıcılığa nasıl başlamalı) adlı bir eserini de çıkacaktır.

Bundan başka Edirneli Mustafa Kemal arıcı E. Bertran'dan tercüme ettiği (Arıcılık rehberi) vardır. Bu arap harflerle basılmıştı.

Hulâsa bütün bunlardan arıcıları istifade ederek ellerindeki sepet kovanları fennî kovanlara çevirmeleri kolaylıkla kabildir.

Tire arıcılık için en elverişli bir yerdir. Küme dağları, Mendres vadisi arıların taşıyıp bitiremeyeceği kadar ballı çiçeklerle doludur arıcıların kurak ve fena giden seneleri vardır. Bu senelerde arılar kendi yiyeceklerini toplamaktan âciz kalır. Tirede böyle fena giden sene mevzuubahs olamaz. Her yıl Tirede arılar bayram yapabilir.

Tirede ziraatın bir adım daha ileri gitmesi, mahsul veriminin çoğaltılması, kalitenin eüzeltilmesi isteniliyorsa arıları ço-

(Gökçen efe destanından)

TURKÜLER

II Ziya Hanhan

En gergin düzeni verin, sizlere
Bağlama kucakta, mızrap teldedir.
Bir seter göründü gene bizlere,
Ayak üzengide, dizgin koldadır.

★

Zeybeklerim alay, alay düzülün,
Alıcı kuşların göğe süzülün.
Çözülün, dağların karı çözülün,
Bozkırlardan esen bahar yoldadır.

★

Tanrı kılıcında hakkın bileği,
Gökçen'in, Güme'nin ünlü zeybeği.
Göklerin kartalı, dağların beği,
Koçyiğit Köroğlu Çamlıbel dedir.

galtmak en kestirme yoldur. Sebze ve mey-
ve bahçesi sahipleri bahçelerinde bir kaç
kuvan bulundurlarsa çok fayda görürler.

Yalnız iki varlık Tire arıcılığını tehdit
etmekle ona mani olmaktadır. Eşek arıları
ve arı kuşları.. Bi hassa eşek arıları bağcı-
ların de en büyük düşmanıdır. Tireli olupda
Üzümcüoğlunu tanımayan yoktur. Bağ me-
raklısı olan bu çiftçi yetiştirdiği üzümleri
eşek arılarından kurtarmağa bir türlü mu-
vaffak olamamış! Onları nihayet teker te-

ker öldürmek zorundan da kaçmamıştır.
Çoluk çocuğunu bu yola seferber eden
Üzümcüoğlu bir yaz mevsiminde yirmi bin-
den fazla arı öldürmeğe muvaffak olmuştur.
Öldürdüğü arıları üzümlerle pazarda müş-
terilerine göstermiştir. Sepet kovan-
larla çalışan arıcılar eşek arılarıyla sa-
vaşmak zorundadırlar. Kovanların içine
kadar girmeğe muvaffak olan eşek arıları
zayıf buldukları kovani söndürürler.

Cemil Öder

BAŞIMIZDAN GEÇENLER

Hayatta herkesin başından türlü, garip hâdiseler geçebilir. Bazan bunların içinde
en güzel bir hikâye olacak kadar orijinal ve cazip olanları vardır.. Onlardan iki
tanesini neşrediyoruz. Bunlar gibi alâkalı vakalar başından geçen okuyucularımız-
dan bize o hâdiseyi yazıp göndermelerini rica ederir.

K. M.

RUHLARIN DANSI

Nahit Edgür

Manisanın eskihalini bilenler, şimdi bayram
yeri tabir edilen mahaldeki duvarla çevrili
iki mezarlığı her halde hatırlarlar.

Henüz 14-15 yaşında kadardım. Soğuk
bir kış gecesi, saat yarım... Sinemadan dönü-
yorum. Yanımda her ihtimale karşı aldı-
ğım babamın bastonundan başka bir silâh
yok...

Tam mezarlığın başına gelince içimde
soğuk bir ürperme belirdi. Fakat korkuyu
(Yaşımın icabı) gururuma yediremiyordum.
Çekingen adımlarla iki mezarın arasındaki
yola girdim. Ay önümü oldukça aydınlatı-
yordu.. soldaki mezarın duvarına sağdaki
mezar servilerinin gölgesi vurmuştu.

Henüz on adım kadar yürümüşüm ki
soldaki duvarda hafif bir takım gölgelerin
gittiği istikamete doğru ilerlediklerini
gördüm. Sağıma baktım. duvarı aşan ser-
vilerden gayri bir şey yok... Soluma bak-
tım gölgeler... İnce, sanki ince bir tül den
aksetmiş gibi gölgeler yürüyor.. Diğer du-
varın koyu gölgesinin üzerinde iri fakat
şeffaf bir cisimden süzölmüş kocaman baş
gölgeleri... Geçenleri saymağa başladım;
on, yirmi, kırk, yüz... Bir adım atamıyor,
aklıma gelen ne kadar dua varsa tekrarlı-
yorum..

Korkuyla beraber beni bir de merak
sarmıştı. Acaba bunlar ne ola.. Küçükten
beri dinlediğim masallardaki hayaller gözü-
mün önüne geliyor.. Servilerin arasından
bir takım cinler, periler görür gibi oluyo-
rum. Bir taraftan da şuur ve muhakemem
işliyor. Gayri makul düşüncelerden kendi-
mi sıyrarak hakikati bulmağa çalışıyorum.

Bu maksatla yarıısına geldiğim mezar-
lıktan geri döndüm.

Gölgeler halâ gidiyordu..

Yine durdum... Artık bulmuştum.. Bun-
lar ölenlerin ruhları idi.. Gecenin bu ıssız
ve sakin saatında kalkmışlar dansediyor-
lardı..

Kafam artık işlemez hale gelmişti.
Ayaklarım sanki görünmez bir kuvvet ta-
rafından itiliyordu..

Mezarlıkların başına kadar geldim bir de
ne göreyim. Şimdi halâ Bryramyerinde du-
ran fırın yok mu.. Ondan çıkan dumanlar
hafif rüzgârın tesirile yuvarlana yuvarlana
gidiyor.. Duvarda ince kocaman baş göl-
geleri çiziyor..

BAŞIMIZDAN GEÇENLER:

Bir tabanca meselesi

İbrahim Aker

Uzun ve uykusuz birtren yolculuğundan sonra otelde rahat ve tek yataklı bir oda aradım. Otelci, böyle bir yerin bulunmadığını, fakat yaşlı bir askerî doktorla bir arada temiz bir yatak verebileceğini söyledi. 1926 da Ankarada buna razı olmamak mümkün müydü?

Saate bakmadan, yimeden, içmeden soyundum. Yıkayıp yatağıma girdim. Hemen uyumuşum.

Gecenin kaçı idi bilmiyorum. Kapı açıldı. Bir düğme sesi ile odam aydınlandı. Göz kapaklarımın aralığından baktım. Uzun boylu.. şişman ve kırmızı yüzlü bir subay. Bu zat oda arkadaşım doktordu. İlerledi. Yatağının önünde durdu. Esneye esneye çeketinin düğmelerini birer birer çözdü ve çıkarıp askıya bıraktı. Sonra da belinden enli bir kemer çıkardı. Bu yalnız bir kemer değil aynı zamanda büyükçe çapta bir tabanca askısı idi. Elinde evirdi, çevirdi, sardı, sarmaladı sonra da yastığının altına koydu. Namlu, tamamen gözlerime müteveccihkti. bir anda içime bir ürperti geldi. Sanmayın ki ben tabancadan korkarım. Hayır. Ben onun tehlikesine yalnız başka ellerde iken inanırım. Çünkü onu her taşıyan kadar kullanmasını da bilirim. Lâkin çocukluğumdan beri ne zaman bu vahşi arkadaşı görsem, hemen bir kaza olacakmış vehminden kendimi kurtaramam. Telâşım yalnız bundan ibaret... Benim yerimde kim olursa olsun muhakkak ki aynı duygunun esiri olur.

Neden demeyiniz. sebebi olmasaydı kedimi bu gülünç korkaklığa alet eder mi

idim hiç?. Evet bir kaza olmak ihtimali var. Maksadım size olmuş bir kaza hadisesini anlatmak değildir. Hayır, o, öldü ve zavallının adına bir kaza kurbanı dediler. İşte o gün bugün ne zaman bir tabanca görsem, rahmetli dostumu ve ihtiyatlı olmağı hatırlarım. Fakat şimdi ne yapmalıyım? Sabaha kadar uykusuz kalmamanın çaresini bulmalıyım. Güzel bir fırsat da var. Doktor soyunmasını bitirdi. havlusunu alıp dışarıya çıktı. Bu yalnızlıktan istifade etmezsem olmaz. Ve hemen hayale nihayet verip soluğu onun yatağında aldım. Çevik bir hareketle yastığı kaldırdım ve tabancanın ağzını duvara çevirdim. Lâkin tam bu sırada elini, yüzünü sile sile doktor içeriye girmez mi? Beni yatağının başında ve yastığının altını karıştırır bir vaziyette görünce, hayret ve ciddiyetle yüzüme baktı. ben, şaşkın vehcup bir tavırla:

— Affedersiniz, hiç bir maksatla değil. Sadece bir sinir meselesi efendim! Evet doktorcuğum, itimat ediniz ki kendim için çok fena bir harekette bulundum. Uyku şaşkınlığı, sizden rica etseydim muhakkak ki arzumu yerine getirecektiniz Düşünemedim Bu suçlu vaziyette yakalanmaktan çok mahcubum. Beni mazur görünüz. Beni bu hataya sürükleyen içimi saran bir hain şüpheden başka bir şey değildir.. Diyerek uzun uzun arkadaşımın kazasından bahsettim.

Olgun ve tecrübeli arkadaşım ne demek istediğimi anladı, anladı amma, ne olur tabancasının yanında para cüzdanı da bulunmasaydı!.

Aya dair maniler

Toplayan: Bedîa Okan

1

Ay doğar ayazlanır
Gün doğar beyazlanır
Yarini seven kızlar
Hem gelir, hem nazlanır.

2

Aya baktım ayaklı
Kapıları dayaklı
Güzel yurdun kızları
Hepsi elma yanaklı

3

Ay doğar aşmak ister
Alyanak yaşmak ister
Şu benim deli gönlüm
Yare kavuşmak ister.

4

Ay doğar Ayan beyan
Yollarda kaldım yayan
Düşüme [1] girmez iken
Koynuma girdin uyan

5

Ay doğar batar şimdi
Yüklenir katar şimdi
Ben yarın kölesiyim
İsterse satar şimdi.

6

Ay doğdu düze düştü
Çitle ben yüze düştü
Gel bana bir buse ver
Ayrılık bize düştü.

(1) Düşünme

7

Ay çıktı dağa düştü
Yanak dudağa düştü
Öp dedi öpemedim
Yolum uzağa düştü.

8

Bir ay doğdu pasından
Pasının ortasından
Öyle bir yar sevdim ki
Katlı gülün hasından

9

Ay doğar sini gibi
Sallanır servi gibi
Yarin kokusu gelir
Tirenin gülü gibi

10

Ay doğmadan batar mı?
Ana evlâd safar mı?
Yari güzel olanlar
Sabaha dek yatar mı?

11

Ay aydını ışığı
Elinde bal kaşığı
Dün gece nerde idin
Gönlümün yaraşığı

(Bu da benden)

Ay parlak mı parlak mı
Yarin renginden ak mı
Yarimi eller almış
Bu acı bana hak mı?

Fiat ve Devlet Müdahalesi

"EKREM ÖZELMAS,"ın
Tirede verdiği konferans

III — Bugünkü ekonomik hayatın hakikî çehresi:

Buraya kadar yapılan münakaşa ve idialara dikkat edersek, hepsinin 19 uncu asrın orgumentlerine istinat ettikleri görülür. Halbuki dünkü kapitalizm ile bugünkü kapitalizm arasında derin farklar vardır.

NOT: Meselâ alacaklı olanlar yabancı memleketteki borçları üzerine bir poliçe - döviz - ler keşide ederler ve kendi pazarlarında bu borçların memleketlerine borçlu olanlara satarlar. Bunlar da alacaklılarına gönderirlen ve bu alacklılar da kendi memletlerinde bu poliçeleri tahsil eder ler.

Halbuki harptan sonra, bir çok deletlerin milli hudutları dahilindeki yeni kalkınma faaliyetleri ve ithalât ve ihracat muvazenesini temin endişeleri, altın yokluğu gibi sebeplerle yeni sistemlerin zuhuruna sebebiyet verdi

İşte memleketimize giren bu sistemlerin isimleri (kling-Takas) tır. Bu suretle devlet harici ticaretimize ciddi surette müdahalelerde bulunmuştur.

Kling sistemi (mal mukabilinde mal) prensibinden hareket etmektedir, Bu sistemin mekanizması anlaşmayı yapan devletlerin merkez bankalarında tutulacak hesaplardadır. Her fert alacağını vereceğini kendi milli parası ile kendi milli bankasına tediye etmektedir.

Görülüyor ki bu sistem de beynelmilel

bir takas yoktur. Yalnız mübadele ve tediye taraflar arasında cereyan etmektedir.

HLASA Haricî ticaret siyasetimiz (bağlı bir kambiyo ticareti ile kling sisteminin) imtizacından ibarettir.

Yeni dünya harbının doğuşu serbet ticarette devam eden İngiltere gibi devletleri de, ticaretlerinin tek elden idaresine mecbur etmiştir. Bu vaziyet dolayısıyla tüccarlarımız, tek fiat veren talipler karşısında kalmıştır.

Bu halde tüccarlarımız, memleket dahilinde müstahsilin aleyhine olmak üzere birbirlerine karşı rekabete girmemeleri için bunları organize etmek ihtiyacı hasıl olmuştur. İşte bu zamanda devletin yerinde bir müdahalesiyle bütün ihracat tacirlerini ve teşekküllerini birleştiren (ihracat birlikleri) kurulmuştur.

Muhtelif mahsullerimi için ayrı ayrı birlikler teşekkül etmiştir. Bu teşekküllerin hâkim karakteri devletin sıkı kontrelü altında bulunmasıdır. Yaei yeni bünyeye uygun mixte iktisadî cemiyetlerdendir.

Birliklerin devletçi karakterini ortaya koymak için idare uzuvlarını tetkik etmek lâzımdır

A — Umumî heyet: Ticaret vekâletinin tasdiki ile kat'iyet kesbdtmek üzere idare heyeti azalarını seçmek ve sene sonunda idare heyetini ve mürapırları ibra etmek bir heyetin başlıca vazifelerindendir.

B — Idare heyeti: 8 aza ve (1)de tabîi aza

Efem

Hikmet Ball

Oyalı yemeni bağlar mı bilmem
Efemin meskeni dağlar mı bilmem
O güzel gözleri ağlar mı bilmem
Geliver Ayşeni sevindir efem..

Ben senin yanında murada erdim,
Sana sevgi dolu gönlümü verdim
Yoluna çiçekten halılar serdim
Bütün kalbim, aşkım senindir efem..

sayılan umumî kâtipten müteşekkildir.
Başlıca vazifeleri:

a — Dahili fiat ve satış şartlarını;

b — Peşin ve alivire ihracat fiat ve satış şartlarını tesbit ederek Vekâletin tasdikine arz etmektir. İdare heyetinin vereceği her karara umumî kâtip itiraz edebilir. Neticede Ticaret Vekâleti hakemdir.

C — Umumî kâtip: Ticaret vekâleti tarafından tayin olunan bir devlet mümessilidir. Şüphesiz en mühim vazifesi «Vekâletin direktiflerinin tatbikini temin etmektir.»

Ç — Mürakipler: Umumî heyet tarafından intihap edilen (1) ve Ticaret Vekâleti tarafından tayin olunan (1) olmak üzere (2) tanedir. Bunlar birliklerin mumelât ve hesabatını murakabe ederler.

HULASA: Görülüyor ki birlik devletin sıkı mürakabesi altındadır. Hemen her hareketi devletin tasvibine brğlıdır.

Birliklerin gayelerine gelince: Standar-

Çamlıbel

Ziya Hanhan

Başı bulutların yolunu kesen,
Eteğinde bahar rüyası esen,
Sarhoş rüzgârların yolu Çamlıbel.

Dağları sarmadan kar fırınası,
Seni niçin sardı dağların yası,
Neden gönlün yasla dolu Çamlıbel?

Gizli bir hasretle ürperir çamlar,
Suçlu bir kız gibi esmer akşamlar,
Düşünür yemyeşil yamaçlarında.

Niçin dağda kuşlar neşesiz gibi,
Çamlar göz yaşından bir deniz gibi,
Dertleri derin mi ağaçların da?...

Bacını vermeden kervan mı geçti;
Devir mi değişti, devran mı geçti,
Niçin saz çalmıyor artık Koroğlu?..

Bilsin, Çamlıbelin kara çilesi,
Boşlukta gürlesin efemin sesi,
Gene sesle dolsun Çamlıbel yolu..

dizasyon, vaziyete göre stoklar vücade getirmek, fiat hareket ve seyini tanzim etmek, ihacat ve dahili fiat siyaseti bakımından hükûmetin vereceği direktiflerin yerine getirilmesine dikkat etmekten ibarettir.

(Sonu gelecek sayıda)

Karanfile dair maniler

Toplayan : Nahit Nafiz Edgüer

Tire bir çiçek diyarıdır. Bilhassa karanfilin en nadide çeşitleri Tirede yetişir. Bu güzel çiçeğe dair pek çok maniler söylenir.

133

Karanfili tak da gel
Nazlı nazlı bak da gel
Her gönülde yerin var
Sular gibi ak da gel

134

Karanfil ektilim bağa
Başım değdi yaprağa
Ben seni saramadan
Girmem kara toprağa

135

Karanfil cici bici
Yarın dişleri inci
Şu Tirenin kızları
Kavrulmuş badem içi

136

Karanfil ektilim biçtim
Gurbet ellere düştim
Ne talihsiz başım var
Tireli bir yar seçtim

137

Karanfil ektilim taşta
Açmadı kaldı kışa
Üstüme yar sevenin
Emeği gider boşa

138

Karanfilsin cicisin
Sen bir gizi incisin
Sana canım diyemem
Sen canımın içisin

139

Karanfil sümbül derdim
Yarın önüne serdim
Darılma hanım teyze
Oğluna gönül verdim

140

Karanfilim morumuş
Yar sevmesi zorumuş
Kızlara gönül veren
Vremeyenden horumuş

141

Karanfil dizi dizi
Kaçırılım şu kızı
Ondan sonra isterse
Devriye bassın biz

142

Karanfili kavurdum
Dama çıktım savurdum
Yar geliyor dediler
Çifte kurban devirdim

143

Karanfil takma ile
Yüreğim yakma ile
Sana nasıl doyulur
Yüzüne bakma ile

144

Karanfildim ıslandım
Gül dalına yaslandım
Ben yarimin koynunda
Şeker ile beslendim

Sahibi : N. Edgüer
Yazı işlerini idare eden : M. Dülger
İdare yeri : TİRE HALKEVİ
Basıldığı yer : İzmir - Cumhuriyet Matbaası

Fabrikatör

Mehmet

Ruhen

Akgün

Milli sanayimizin büyük bir atölyesi olan

Deri ve Kösele Fabrikası'nda

Bu büyük çatı Tiremiz için bir iftihadır.
Her uevi saraciye ve deri işlerinin üstünlüğü ile taınır

Abalı sabunları

TIRENİN
EN NEFİS SABUNUDUR

Ali Ve İbrahim

URGANCIOGLU

Pamuk ve zeytinyağı fabrikaları

Tire ekonomisinin bize seviç veren sağlam bir çatısıdır
Orada en yeni en temiz ve en nefis işçiliği bulursunuz

ri Dergisi

	Adı	Kaç günde bir çıktığı
	İzmir	Aylık
	İspınar	"
	Yeşilirmak	"
Bafra	Türk Akdeniz	İki aylık
Balıkesir	Altınyaprak	Aylık
Bursa	Kaynak	"
Burdur	Uludağ	Üç ayda bir
Artvin	Burdur	Aylık
Denizli	Çoruh	İki ayda bir
Diyarbakır	İnanç	Aylık
Elâzığ	Karacadağ	"
Eminönü	Altan	"
Eminönü	Yeni Türk	"
Kayseri	Halk bilgisi haberleri	İki ayda bir
Eskişehir	Erciyaş	Aylık
Giresun	Halkevi	"
Isparta	Aksu	"
İzmir	Ün	"
Kars	Fikirler	Onbeş günde bir
Konya	Doğuş	Aylık
Manisa	Konya	"
Mersin	Gediz	"
Merzifon	İçel	"
Milas	Taşan	"
Muğla	Yeni Milas	"
Niğde	Muğla	"
Niksar	Akpınar	"
Tire	Ülker	"
Trabzon	Küçük Menderes	İki ayda bir
Samsun	İnan	Aylık
Sinop	19 Mayıs	"
Sivas	Dıranaz	"
Yozgat	Orta Yayla	"
Zonguldak	Bozok	Onbeş günde bir
	Kara Elmas	Üç ayda bir

10 Kuruş

TÜRK TARİH KURUMU

Kurum Adı: TÜRK TARİH KURUMU
Sicil No: 255.7.2/24/808401
DERGİLER KÜÇÜK MENDERES : TİRE HALKEVİ DERGİSİ 7-11
(1941) Markası: MARKASIZ Bulunduğu Yer: SÜRELİ YAYIN 7-11
(1941) Konusu: TÜRKÇE

